

ಇಸ್ಲಾಮ್‌ನಲ್ಲಿ ನ್ಯಾಯಾಂಗ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಸಾಮಾನ್ಯ ನೀತಿ

ಅಲ್ಲಾಹನ ಸಂದೇಶವಾಹಕರ(ಸ) ಕಾಲ ಮತ್ತು ಅವರ ನಂತರ ಖುಲಫಾಲುರಾಶಿದರ ಕಾಲವು ನ್ಯಾಯಾಂಗದ ಸಾಮಾನ್ಯ ನೀತಿಗಾಗಿ ಘನತೆ, ಉನ್ನತಿ ಮತ್ತು ವಿಕಾಸದ ಸ್ವರ್ಣ ಯುಗವಾಗಿತ್ತು. ಅದರ ಕೆಲವು ಉದಾಹರಣೆಗಳು ಈ ರೀತಿ ಇವೆ:

1. ಕಾರಿಯು ಇಸ್ಲಾಮೀ ಶರೀಅತ್‌ನ ಆದೇಶಗಳ ಪ್ರಕಾರ ತೀರ್ಪು ನೀಡಲು ಬದ್ಧರಾಗಿರಬೇಕು.
2. ತೀರ್ಪಿನಲ್ಲಿ ಅಕ್ರಮದ ಪರಿಣಾಮದ ಬಗ್ಗೆ ಎಚ್ಚರಿಸಬೇಕು. ಅಲ್ಲಾಹನ ಸಂದೇಶವಾಹಕರು(ಸ) ಹೇಳುತ್ತಾರೆ,

[ترمذي، أحمد] « إِنَّ اللَّهَ مَعَ الْقَاضِي مَا لَمْ يَجْرُ فَإِذَا جَارَ تَخَلَّى عَنْهُ وَلَزِمَهُ الشَّيْطَانُ »

“ಕಾರಿಯು ಅಕ್ರಮ ನಡೆಸದೆ ಇರುವ ತನಕ ಅಲ್ಲಾಹ್ ಅವನ ಸಂಗಡ ಇರುತ್ತಾನೆ. ಅವನು ಅಕ್ರಮ ಮಾಡತೊಡಗಿದರೆ ಅಲ್ಲಾಹ್ ಅವನನ್ನು ತೊರೆಯುತ್ತಾನೆ ಮತ್ತು ಅವನನ್ನು ಶೈತಾನನ್ನು ಅಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ.” (ತಿರ್ಮಿದಿ, ಅಹ್ಮದ್)

ಇನ್ನೊಂದು ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದರು,

« مَنْ طَلَبَ قَضَاءَ الْمُسْلِمِينَ حَتَّى يَبَالَهُ تَمَّ غَلَبَ عُدُوهُ جَوْرُهُ فَلَهُ الْجَنَّةُ وَمَنْ غَلَبَ جَوْرُهُ عُدُوهُ فَلَهُ النَّارُ » [ابوداؤد]

“ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಮುಸ್ಲಿಮರ ಚುನಾಯಿತ ಕಾರಿಯ ಬಳಿಗೆ ಹೋದರೆ, ಬಳಿಕ ಅವನ ನ್ಯಾಯವು ಅವನ ಅಕ್ರಮವನ್ನು ಸೋಲಿಸಿದರೆ ಅವನ ಪಾಲಿಗೆ ಸ್ವರ್ಗವಿರುವುದು. ಒಂದು ವೇಳೆ ಅವನ ಅಕ್ರಮವು ಅವನ ನ್ಯಾಯವನ್ನು ಸೋಲಿಸಿದರೆ ಅವನ ಪಾಲಿಗೆ ನರಕವಿರುವುದು.”

3. ಕಾರಿಯು ತನ್ನ ತೀರ್ಮಾನದ ಮೇಲೆ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರುವಂತಹ ಎಲ್ಲ ವಸ್ತುಗಳಿಂದಲೂ ದೂರವಿರಬೇಕು. ಹಾಗಾಗಿ ಆತನು ದೈಹಿಕವಾಗಿಯೂ ಮಾನಸಿಕವಾಗಿಯೂ ಸುಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿರಬೇಕು. ತೀವ್ರವಾದ ಹಸಿವು, ದಾಹ, ಕಳವಳ ಮತ್ತು ಕೋಪದ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿರಬಾರದು. ಏಕೆಂದರೆ ಈ ಎಲ್ಲ ವಿಷಯಗಳು ಅವನ ತೀರ್ಪಿನ ಮೇಲೆ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರುತ್ತವೆ. ಅಲ್ಲಾಹನ ಸಂದೇಶವಾಹಕರು(ಸ) ಹೇಳುತ್ತಾರೆ,

[بخاري و مسلم] « لَا يَخُكُّ أَحَدٌ بَيْنَ اثْنَيْنِ وَهُوَ غَضْبَانٌ »

“ನಿಮ್ಮ ಪೈಕಿ ಯಾರೂ ಕೋಪದ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿರುವಾಗ ಇಬ್ಬರ ನಡುವೆ ತೀರ್ಪನ್ನು ನೀಡಬಾರದು.” (ಬುಖಾರಿ, ಮುಸ್ಲಿಮ್)

4. ಕಾರಿಗೆ ಲಂಚ ಕೊಡುವುದು ಮತ್ತು ಕಾರಿಯು ಅದನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುವುದು ಎರಡೂ ನಿಷಿದ್ಧವಾಗಿದೆ. ಅಪರಾಧಿಯು ಎಲ್ಲಾದರೂ ಕಾರಿಗೆ ಲಂಚ ಕೊಡಲು ಹೋದರೆ, ಅವನಿಗೆ ಅದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತಹ ಶಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ವಿಧಿಸಬೇಕು. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಇಸ್ಲಾಮೀ ಶರೀಅತ್‌ನಲ್ಲಿ ಕಾರಿಗಳು, ತಮ್ಮ ತೀರ್ಪಿನ ಮೇಲೆ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರದಿರಲಿಕ್ಕಾಗಿ, ಉಭಯ ಕಕ್ಷಿಗಳ ಅಥವಾ ಅವರ ಪೈಕಿ ಒಬ್ಬರ ಔತಣಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವರ ಉಡುಗೊರೆ-ಕೊಡುಗೆ ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲಾಹನ ಸಂದೇಶವಾಹಕರು(ಸ) ಹೇಳುತ್ತಾರೆ,

[ابوداؤد] « مَنْ اسْتَعْمَلَنَا عَلَى عَمَلٍ فَرَرْنَا رُزْقًا فَمَا أَحَدٌ بَعْدَ ذَلِكَ فَهُوَ غُلُولٌ »

“ನಾವು ಯಾರನ್ನಾದರೂ ಯಾವುದಾದರೂ ಹುದ್ದೆಯಲ್ಲಿ ನೇಮಿಸಿದರೆ ಅದಕ್ಕಾಗಿ ವಂತಿಗೆ ಅಥವಾ ಸಂಬಳವನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸಿದ್ದೇವೆ. ಇನ್ನು ಅದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನದನ್ನು ಅವನು ಗಳಿಸಿಕೊಂಡರೆ ಅದು ಕಳ್ಳತನ ಅಥವಾ ವಂಚನೆ ಎನಿಸುವುದು.” (ಅಬೂದಾವೂದ್)

ಇನ್ನೊಂದೆಡೆ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ,

«لَعَنَ اللَّهُ -الرَّاشِيَّ وَالْمُرْتَشِيَّ» [ابوداؤد، ترمذي]

“ಅಲ್ಲಾಹನು ಲಂಚ ನೀಡುವವನನ್ನು ಮತ್ತು ಲಂಚ ಸ್ವೀಕರಿಸುವವನನ್ನು ಶಪಿಸಿದ್ದಾನೆ.”
(ಅಬುದಾವೂದ್, ತಿರ್ಮಿದಿ)

5. ತಮ್ಮ ವ್ಯಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಸುಳ್ಳು ಸಾಕ್ಷ್ಯ ನೀಡುವುದರಿಂದ ಉಭಯ ಕಕ್ಷಿಗಳನ್ನು ಎಚ್ಚರಿಸಬೇಕು. ಹದೀಸ್‌ನಲ್ಲಿ ಈ ರೀತಿ ಉಲ್ಲೇಖಗೊಂಡಿದೆ,

«سُئِلَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنِ الْكَبَائِرِ ، قَالَ: الإِشْرَاقُ بِاللَّهِ، وَعُقُوقُ الْوَالِدَيْنِ، وَقَتْلُ النَّفْسِ، وَ شَهَادَةُ الزُّورِ» [بخاري و مسلم]

ಅಲ್ಲಾಹನ ಸಂದೇಶವಾಹಕರೊಡನೆ(ಸ) ದೊಡ್ಡ ಪಾಪಗಳ ಕುರಿತು ಕೇಳಲಾಯಿತು. ಆಗ ಅವರೆಂದರು, “ಅಲ್ಲಾಹನಿಗೆ ಸಹಭಾಗಿಗಳನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವುದು, ಮಾತಾಪಿತರಿಗೆ ಅವಿಧೇಯರಾಗುವುದು, ಆತ್ಮಹತ್ಯೆ ಮಾಡುವುದು ಮತ್ತು ಸುಳ್ಳು ಸಾಕ್ಷ್ಯ ಹೇಳುವುದು.”
(ಬುಖಾರಿ, ಮುಸ್ಲಿಮ್)

6. ಪ್ರಕರಣದ ಆಲಿಕೆಯ ವೇಳೆ ಸತ್ಯಾಂಶವನ್ನು ಅನ್ವೇಷಿಸುವುದು. ಹದೀಸ್‌ನಲ್ಲಿ ಈ ಪ್ರಕಾರ ಉಲ್ಲೇಖಗೊಂಡಿದೆ,

«جاء رجُلَانِ مِنَ الْأَنْصَارِ يَخْتَصِمَانِ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي مَوَارِيثَ بَيْنَهُمَا قَدْ دُرِسَتْ لَيْسَ بَيْنَهُمَا بَيِّنَةٌ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: إِنَّكُمْ تَخْتَصِمُونَ إِلَيَّ وَإِنَّمَا أَنَا بَشَرٌ وَلَعَلَّ بَعْضَكُمْ أَحَبُّ لِحُجَّتِهِ أَوْ قَالَ لِحُجَّتِهِ مِنْ بَعْضٍ فَإِنِّي أَقْضِي بَيْنَكُمْ عَلَى نَحْوِ مَا أَسْمَعُ، فَمَنْ قَضَيْتُ لَهُ مِنْ حَقِّ أَخِيهِ شَيْئًا فَلَا يَأْخُذْهُ، فَإِنَّمَا أَقْطَعُ لَهُ قِطْعَةً مِنَ النَّارِ يَأْتِي بِهَا إِسْطِطَامًا فِي عُنُقِهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ، فَبَكَى الرَّجُلَانِ وَقَالَ كُلُّ وَاحِدٍ مِنْهُمَا: حَقِّي لِأَخِي، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: أَمَا إِذَا قُلْتُمَا فَادْهَبَا فَافْتَسِمَا ثُمَّ تَوَخَّيَا الْحَقَّ ثُمَّ اسْتَهَمَا ثُمَّ لِيخْلِلْ كُلُّ وَاحِدٍ مِنْكُمَا صَاحِبَهُ»

ಇಬ್ಬರು ಅನ್ಸಾರರು ವಾರೀಸಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿ ತಮ್ಮ ಪ್ರಕರಣವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಅಲ್ಲಾಹನ ಸಂದೇಶವಾಹಕರ(ಸ) ಬಳಿಗೆ ಬಂದರು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಅವರ ಬಳಿ ಯಾವುದೇ ಸಾಕ್ಷ್ಯವಿರಲಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲಾಹನ ಸಂದೇಶವಾಹಕರು(ಸ) ಅವರನ್ನುದ್ದೇಶಿಸಿ ಹೇಳಿದರು, “ನೀವು ನನ್ನ ಬಳಿ ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಕರಣವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದೀರಿ. ನಿಮ್ಮ ಪೈಕಿ ಒಬ್ಬನು ಇನ್ನೊಬ್ಬನಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ವಾಕ್ಯಾತುರ್ಯದೊಂದಿಗೆ ತನ್ನ ವಾದ ಮಂಡಿಸಬಹುದು. ನಾನು ಆತನ ಆಧಾರ ಪ್ರಮಾಣಗಳ ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ಅವನ ಪರವಾಗಿ ತೀರ್ಪು ನೀಡಿಯೇನು. ಆದ್ದರಿಂದ ನೆನಪಿಡಿ. ಯಾರ ಮಾತು ಕೇಳಿ ನಾನು ಆತನ ಸಹೋದರನ ಹಕ್ಕನ್ನು ಅವನ ಪರವಾಗಿ ತೀರ್ಪು ನೀಡಿದನೋ ಅವನಿಗಾಗಿ ನಾನು ಬೆಂಕಿಯ ತುಂಡನ್ನು ತೆಗೆದು ಕೊಟ್ಟಂತಾಗುವುದು. ಅದನ್ನು ಆತನು ಕಿಯಾಮತ್‌ನಂದು ಕೊರಳಲ್ಲಿ ನೇತಾಡಿಸಿಕೊಂಡು ಹಾಜರಾಗುವನು.” ಇದನ್ನು ಕೇಳಿದಾಗ ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಅಳತೊಡಗಿದರು ಮತ್ತು ಅದು ನನ್ನ ಸಹೋದರನ ಹಕ್ಕಾಗಿದೆ ಎಂದು ಹೇಳತೊಡಗಿದರು. ಅಲ್ಲಾಹನ ಸಂದೇಶವಾಹಕರು(ಸ) ಹೇಳಿದರು, “ಹಾಗಿದ್ದರೆ ಹೋಗಿ ಅದನ್ನು ಪರಸ್ಪರ ಹಂಚಿಕೊಳ್ಳಿರಿ ಮತ್ತು ಸರಿಯಾಗಿ ಹಂಚಿರಿ ಹಾಗೂ ಇಬ್ಬರೂ ಪರಸ್ಪರ ಪಾಲಿಗೆ ಸಮ್ಮತಾರ್ಹಗೊಳಿಸಿರಿ.” (ಬುಖಾರಿ, ಮುಸ್ಲಿಮ್, ಅಹ್ಮದ್)

ಅಂದರೆ ಜನರು ತಮ್ಮ ಪ್ರಕರಣವನ್ನು ಕಾರ್ಪಿಯ ಬಳಿಗೆ ತರುವರು. ಬಳಿಕ ಕಾರ್ಪಿಯು ಸಂಶೋಧನೆಯ ಆಧಾರದಲ್ಲಿ ತೀರ್ಪು ನೀಡುವರು. ಬಹುಶಃ ಅವರು ಆ ಪ್ರಕರಣದಲ್ಲಿ ಹಕ್ಕುದಾರನ ಪರವಾಗಿ ತೀರ್ಪು ನೀಡದೆ, ಆ ತೀರ್ಪಿಗೆ ಹಕ್ಕುದಾರನೇ ಅಲ್ಲದ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಪರವಾಗಿ ನೀಡಲೂ ಬಹುದು. ಹಾಗಾಗಿ ಕಾರ್ಪಿಯ ತೀರ್ಪು ಅವನ ಪಾಲಿಗೆ ಆ ಪ್ರಕರಣದ ವಿಷಯವು ಸಮ್ಮತಾರ್ಹ (ಹಲಾಲ್) ಆಗುತ್ತದೆ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಆಧಾರವಾಗಲಾರದು.

7. ತೀರ್ಪಿಗಿಂತ ಸಂಧಾನಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಾಶಸ್ತ್ಯ ನೀಡುವುದು. ಇದು ಇಸ್ಲಾಮಿನ ನ್ಯಾಯಾಂಗ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಘನತೆಗಿರುವ ಸಾಕ್ಷ್ಯವಾಗಿದೆ. ಏಕೆಂದರೆ ನ್ಯಾಯಿಕ ತೀರ್ಪಿನಿಂದ ಜನರ ನಡುವೆ ದ್ವೇಷಾಸೂಯೆ ಹುಟ್ಟುವ ಸಾಧ್ಯತೆ ಇರುತ್ತದೆ. ಅದೇ ವೇಳೆ ಸಂಧಾನದಿಂದ ಆ ಅಪಾಯವಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಇಸ್ಲಾಮ್ ಸಂಧಾನವನ್ನು ಅನುವದನೀಯಗೊಳಿಸಿದೆ. ಹಾಗಾಗಿ ಜನರ ನಡುವೆ ಶೈತಾನನು ಹರಡಿರುವ ಕ್ಷೋಭೆಯನ್ನು ಸಂಧಾನದ ಮೂಲಕ ತಹಬಂದಿಗೆ ತರಬೇಕು. ಅಲ್ಲಾಹನ ಸಂದೇಶವಾಹಕರು(ಸ) ಹೇಳುತ್ತಾರೆ,

«الصُّلْحُ جَائِزٌ بَيْنَ الْمُسْلِمِينَ، إِلَّا صُلْحًا حَرَمَ حَلَالًا، أَوْ أَحْلَ حَرَامًا، وَالْمُسْلِمُونَ عَلَى شُرُوطِهِمْ، إِلَّا شُرُطًا حَرَمَ حَلَالًا، أَوْ أَحْلَ حَرَامًا» [السنن الأربعة]

“ಮುಸ್ಲಿಮರ ನಡುವೆ ಸಂಧಾನ ಅನುವದನೀಯವಾಗಿದೆ - ಹಲಾಲನ್ನು ಹರಾಮಗೊಳಿಸುವ ಸಂಧಾನದ ಹೊರತು ಮತ್ತು ಹರಾಮನ್ನು ಹಲಾಲಗೊಳಿಸುವ ಸಂಧಾನದ ಹೊರತು. ಅದೇ ರೀತಿ ಮುಸ್ಲಿಮರು ತಮ್ಮ ಶರ್ತಗಳಿಗೆ ಬಾಧ್ಯಸ್ಥರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ - ಆ ಶರ್ತವು ಹಲಾಲನ್ನು ಹರಾಮ ಆಗಿಯೂ ಹರಾಮವನ್ನು ಹಲಾಲ ಆಗಿಯೂ ಮಾಡದ ಹೊರತು.” (ಸುನನ್ ಅರ್ಬಅ)

ಉಮರ್ ಬಿನ್ ಖತ್ತಾಬ್(ರ) ಹೇಳುತ್ತಾರೆ, “ಜನರು ಸ್ವತಃ ಪರಸ್ಪರ ಸಂಧಾನ ಮಾಡುವ ತನಕ ಅವರ ಜಗಳಗಳನ್ನು ಮರಳಿಸಿರಿ. ಏಕೆಂದರೆ ನ್ಯಾಯಾಲಯದ ತೀರ್ಪುಗಳು ಜನರ ನಡುವೆ ದ್ವೇಷಾಸೂಯೆಯನ್ನು ಬೆಳೆಸುವ ಸಾಧ್ಯತೆ ಇದೆ.”

ಇಸ್ಲಾಮಿನ ಘನತೆಯಲ್ಲಿ ಇನ್ನೊಂದು ಸಂಗತಿಯೂ ಸೇರಿದೆ. ಅದೇನೆಂದರೆ, ಉಭಯ ಕಕ್ಷಿಗಳ ಪೈಕಿ ಒಬ್ಬನಲ್ಲಿ ಇನ್ನೊಬ್ಬನ ಪರವಾಗಿ ಶಿಫಾರಸ್ಸು ಮಾಡುವ ಅನುಮತಿಯನ್ನು ಇಸ್ಲಾಮ್ ಕಾಯ್ದಿಗೆ ನೀಡಿದೆ. ಒಂದು ಹದೀಸ್‌ನಲ್ಲಿ ಈ ರೀತಿ ಉಲ್ಲೇಖಗೊಂಡಿದೆ,

«عَنْ كَعْبٍ - رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ - أَنَّهُ تَقَاضَى ابْنُ أَبِي حَذْرَةَ دَيْنًا كَانَ لَهُ عَلَيْهِ فِي الْمَسْجِدِ، فَارْتَفَعَتْ أَصْوَاتُهُمَا حَتَّى سَمِعَهَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَهُوَ فِي بَيْتِهِ، فَخَرَجَ إِلَيْهِمَا، حَتَّى كَشَفَ سِجْفَ حُجْرَتِهِ فَتَأَدَى ” يَا كَعْبُ “ قَالَ لِبَيْتِكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ. قَالَ ” ضَعُ مِنْ دَيْنِكَ هَذَا “ فَأَوْمَأَ إِلَيْهِ، أَيْ الشَّطْرَ. قَالَ لَقَدْ فَعَلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ. قَالَ ” فَمُفَاضِهِ “»

ಕಅಬ್ ಬಿನ್ ಮಾಲಿಕ್(ರ) ವರದಿ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ: ಅವರು ಮಸ್ಜಿದುನ್ನಬವಿಯಲ್ಲಿ ಇಬ್ಬು ಅಬೀ ಹದ್ರದ್‌ರೊಡನೆ ತಮಗೆ ಮರಳಬೇಕಿದ್ದ ಸಾಲವನ್ನು ಪಾವತಿಸುವಂತೆ ಕೇಳಿದರು. ಹೀಗೆ ಪರಸ್ಪರ ಮಾತನಾಡುತ್ತಾ ಅವರ ಧ್ವನಿಯು ಏರತೊಡಗಿತು. ಅವರ ಮಾತು ಅಲ್ಲಾಹನ ಸಂದೇಶವಾಹಕರಿಗೂ(ಸ) ಕೇಳಿಸಿತು. ಆಗ ಅವರು ತಮ್ಮ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿದ್ದರು. ಅವರು ಹತ್ತಿರ ಬಂದರು, ಎಲ್ಲಿಯ ವರೆಗೆಂದರೆ ಕೋಣೆಯ ಪರದೆಯನ್ನು ಸರಿಸಿದರು ಮತ್ತು ಕಅಬ್ ಬಿನ್ ಮಾಲಿಕ್‌ರನ್ನು ಕರೆದರು, “ಓ ಕಅಬ್!” ಅವರು, “ಲಬ್ಬೈಕ್ ಯಾ ರಸೂಲಲ್ಲಾಹ್” ಎಂದುತ್ತರಿಸಿದರು. ಅಲ್ಲಾಹನ ಸಂದೇಶವಾಹಕರು(ಸ) ತಮ್ಮ ಕೈಯಿಂದ ಸನ್ನೆ ಮಾಡಿ, ತಮ್ಮ ಸಾಲದ ಅರ್ಧಾಂಶವನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸುವಂತೆ ತಿಳಿಸಿದರು. ಕಅಬ್ ಹೇಳಿದರು, “ಯಾ ರಸೂಲಲ್ಲಾಹ್ ನಾನು ಕ್ಷಮಿಸಿದೆ.” ಬಳಿಕ ಅಲ್ಲಾಹನ ಸಂದೇಶವಾಹಕರು(ಸ) ಇಬ್ಬು ಅಬೀ ಹದ್ರದ್‌ರೊಂದಿಗೆ ಹೇಳಿದರು, “ಏಳು, ಉಳಿದ ಸಾಲವನ್ನು ಸಂದಾಯ ಮಾಡು.” (ಬುಖಾರಿ, ಮುಸ್ಲಿಮ್)

* * * * *